

СТАНОВИЩЕ

**върху дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
в професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика)“
на тема: „Българските детски телевизионни предавания и
интегрирането им в предучилищното образование“**

**Автор: Десислава Дачева Начева
Факултет по науки за образованието и изкуствата
при СУ „Св. Климент Охридски“
Катедра „Предучилищна и медийна педагогика“
Научен ръководител: Проф. дн Божидар Ангелов**

Данни за дисертанта и докторантурата

Десислава Начева се обучава в редовна форма на докторантура в професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика) към катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ на Факултета по науки за образованието и изкуствата при Софийски университет „Св. Кл. Охридски“. Със заповед РД 38-346/24.07.2020 г. е определено научното жури по процедурата за защита на дисертационния ѝ труд.

Съдържателни характеристики на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, изводи и препоръки, заключение, приложения и използвана литература, която наброява 153 източника, от които 140 на кирилица и 13 на латиница. Текстът на разработката е в обем 298 страници, от които 177 страници основен текст и 121 страници приложения (16 приложения, които включват 14 карти за наблюдение на изследваните телевизии, въпросник за анкети-интервюта с деца, въпросник за анкети-интервюта с педагози и интервюта с представители на Българска национална телевизия). Към документацията е приложена декларация за авторство.

Темата на дисертационния труд на Десислава Начева е актуална и значима за науката и развитието на децата в съвременното електронно общество, в което живеят, а вече и се обучават. В дисертацията се разглеждат отделни жанрови форми, специфики и проявления на детските

телевизионни предавания и взаимодействието на децата с телевизията, както и нейното влияние върху развитието на детската психика, знания и умения. Особено значими са основанията за дисертационната разработка, че по този начин може да се съдейства за овлавяване на някои тревожни явления, свързани с агресията и насилието сред подрастващите, както и обосноваването на важното място на телевизията и телевизионните приказки във възпитанието на децата и за тяхното израстване като личности и не на последно място – обследването на ролята на терапевтичните и интеграционните възможности на телевизионните приказки.

Научният апарат на дисертационното изследване – обект, предмет, цел, задачи, хипотеза, методи на изследване, е формулиран прецизно, което благоприятства добрите анализи, целенасочената работа и задълбочените резултати, които са постигнати.

Дисертационният труд има теоретико-приложен характер. Достоинствата му се основават както на практическата ориентираност, така и на теоретичния анализ, който спомага за извеждането на реалистични решения за образователната практика у нас за обучение на деца от предучилищна възраст чрез възможностите на телевизионните предавания за деца.

Първа глава „Децата и телевизията“ е теоретична по характер и поставя фундаменталната основа за емпиричното изследване. Тя включва анализ на проблемите, свързани с медийната педагогика и медийната грамотност. Извежда се сполучлив анализ на психологичните и физиологичните особености на децата от предучилищна възраст и мястото на телевизията в живота им. Представени са образователните стандарти в предучилищното образование и употребата на медийни продукти в учебния процес. Акцент е поставен върху тенденциите при излъчването на продукция за деца по българските телевизии, както и на жанрови

особености на детските предавания - анимационни филми и сериали, игрални филми и сериали, образователни предавания с водещи, телевизионен и куклен театър, документални филми, фестивали и концерти, български детски предавания. Специално място е отделено на приказките в света на децата и приказките на телевизионния екран. Обследван е процесът на създаване на детско предаване.

Втора глава представя сравнително изследване на детските предавания на телевизионния канал на дванадесет български телевизии. Направен е аналитичен преглед на телевизионните предавания, на жанровете им особености, основните теми, конфликтите и посланията. Разгледан е ефектът на герои, драматургията, музиката, цветовете и декорите. Изведени са въпросите, свързани с произхода и програмирането.

Трета глава „Интегриране на български детски предавания в предучилищното образование“ включва резултати от експериментално изследване в детската градина в тематичните области „Български език и литература“, „Математика“, „Околен свят (социален)“, „Околен свят (природен)“, „Изобразително изкуство“, „Музика“, „Конструиране и технологии“, „Физическа култура“, както и от проучване с деца, педагози и представители на телевизиите.

Формулирани за задълбочени изводи за теорията и практиката, свързани с изследването на ефекта на взаимодействието между телевизиите и детските градини, като: Установеното negliжиране на детските предавания в последните години с констатирано слабо съобразяване със специфичните нужди на детската аудитория, както и с преобладаваща специфика – чуждестранни предавания, не отговаря на националната специфика и идентичност. Отчетена е по-голяма ежеседмична активност на БНТ, с по-богат арсенал от жанрове, като детските предавания са с развлекателен и познавателен характер, а излъчваните приказки за деца от предучилищна възраст са отчетени със

силно възпитателен характер, повечето естетически и сюжетно издържани, което е от голямо значение за социализационния и развиващия ефект на тяхното въздействие. Интерес представлява констатацията, че предаванията за деца разкриват много ценни човешки добродетели, но в част от тях се наблюдават и агресивни прояви, което крие риск от пресъздаването им в реалния живот. Заедно с това дисертантката подчертава, че приказката от телевизионния екран има определен психотерапевтичен ефект, който се отчита при съпреживяването на събитията и постъпките на героите в предаванията, където винаги се намира изход от проблемна ситуация, а слабият или ощетен герой често се превръща в силна, успяваща и себеутвърждаваща се личност. Много важен акцент е аргументирането на приказките като предпоставка за развиване на преценката и достигане до собствено мнение и до модели на поведение. Значим извод, до който е достигнала дисертантката е, че телевизията съдейства за способността за съпреживяване на децата, за по-бързото достигане до авторската идея, както и че единството на звук и картина развива зрителните и слуховите възприятия, внимание, въображение, емоционална и рационална сфера, подпомагат се и речевите способности на децата от ранна детска възраст, но с подкрепата на възрастните. Много важно е отчетеното положително отношение на педагозите относно употребата на медийни продукти в образователния процес и желанието за по-честото им включване в педагогически ситуации.

Данни за автореферата и публикациите

Авторефератът е изготвен, съобразно изискванията и отразява обективно съдържанието на дисертационния труд.

Публикациите на Десислава Начева по тематиката на дисертационното изследване са шест. Направени са в специализирани списания и научни сборници, две от тях са под печат.

Научни приноси

Като принос за науката може да се определи новаторският подход на авторката за обследване и установяване на мястото на телевизията в живота на децата от предучилищна възраст в съвременната информационна среда. Разкрито и изяснено е взаимодействието им с детските телевизионни предавания и взаимодействието им с околния свят, като е изведена ролята на телевизията и влиянието ѝ върху израстването на децата като личности с индивидуален характер, ценности и интереси и като модели на поведение.

Проучено, анализирано и е определено отношението на българските телевизионни медии към децата и степента на застъпеност на детските предавания в програмните им схеми, като е установено по какъв начин отделните телевизионни жанрове могат да въздействат върху познавателните и психическите възприятия на децата в къщи и в детската градина.

Изграден е модел на детско предаване, съобразен с особеностите на децата от предучилищна възраст, с висока степен на готовност за интегриране в образователния процес.

Направен е обстоен анализ на излъчваните детски предавания по българските телевизии през дълъг период от време, като на тази база са създадени карти за наблюдение, обследващи програмирането, жанровете, сюжета, героите, основните теми, послания, ценности, автори, актьори, произход и времетраене на детските предавания, имащи отношение към изграждането на детската личност.

Като принос за образователната практика са изградените, апробирани и внедрени примерни планове на педагогически ситуации с интегрирани български телевизионни предавания по всички образователни направления в предучилищното образование, изнесени в експериментални групи от детските градини.

Заклучение

Дисертационният труд съответства на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, има значими за теорията и практиката резултати, свързани с аргументирането на ролята на българските детски предавания в помощ на възпитанието и образованието на децата, както и с изграждането на модел на детско предаване, съобразен с особеностите на децата, базиран на задълбочена изследователска работа.

Приведените по-горе аргументи ми дават основание да **гласувам положително** за дисертационния труд **„Българските детски телевизионни предавания и интегрирането им в предучилищното образование“** и за придобиването на образователната и научна степен „доктор“ от **Десислава Дачева Начева** в професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика)“.

30.08.2020 г.

Велико Търново

Изготвил становището:

/Проф. д-р Розалия Кузманова-Карталова/